

Universitatea „Dunărea de Jos” Galați
Departamentul pentru Pregătirea Personalului Didactic

Autoeducația la adolescenți

Profesor coordonator:
Asist. dr. Cristina Butnaru

Autor: Podască Alin-Răzvan
Specializare: Istorie, an II

Galați – 2017

Abstract: Autoeducation is the process of autodeveloping an aspect or more of the personality. It can become manifest even in preadolescence in some specific and restricted aspects, but this is only determined usually by an exterior motive, like a reward promised by parents. At this early stage of life, autoeducation is mainly dependent on heteroeducation. As an autonomous and influential aspect of education, autoeducation makes itself manifest only in adolescence, when it can become more important than even heteroeducation.

Autoeducation too can be divided into autoinformation and autoformation, the first aspect being the accumulation of data, while the other being the transformation of my way of interacting with the world. The results of autoinformation can trigger changes in autoformation, and changes in autoformation can influence the way I further autoinform myself. We can make too the distinction in autoeducation between various components: esthetical autoeducation, physical autoeducation, theoretic autoeducation etc. Only those methods that allows one to achieve this components alone are methods of autoeducation, and only those qualities which can be conceived of as independent of social relations can be called qualities of autoeducation.

Keywords: autoeducation, heteroeducation, pedagogy, information, formation.

Autoeducația reprezintă procesul conștient, voluntar, intențional, complex, de transformare calitativă, de modelare și perfecționare a propriei personalități din punct de vedere moral, volitiv, emoțional, caracterial, social, estetic, fizic și intelectual.

Astfel, deși unii autori¹ au delimitat auto-educația de ceea ce au numit auto-instruire (ca vizând strict latura intelectuală), credem că o asemenea diferențiere nu își are locul. Precum vorbim de cele cinci componente ale educației (dintre care una este componenta intelectuală), tot așa nu ni se pare corect să alocăm un spațiu de analiză autonom autoeducației intelectuale.

Autoeducația își face apariția atunci când individul începe să aibă o dorință de o anumită intensitate, continuitate și stabilitate, de a se schimba singur. Astfel, un copil de 10 ani poate conștientiza că a fost obraznic cu părinții săi și să încerce a-și modifica comportamentul, ori un elev de 14 ani poate decide să învețe mai mult pentru a obține rezultate mai bune și de a se bucura și de niște avantaje materiale, promise de părinți.

Însă autoeducația nu poate apărea cu adevărat decât în perioada adolescenței, mai târziu ori niciodată. Bineînțeles, intervalul este orientativ, dorința putând apărea și mai devreme. Astfel, se știe că mulți oameni remarcabili, din diferite domenii, și-au prefigurat viitorul și au muncit activ pentru el încă de la vârste fragede. Autoeducația apare cu adevărat la vârstele pe care le-am numit întrucât ea este generală, de schimbare pentru mai bine, o dorință specific umană și care vizează toate laturile unei persoane: morală, intelectuală, estetică, socială, fizică. Odată ce își face apariția, această nevoie devine o realitate constantă a conștiinței umane.

Tot despre autoeducație vom vorbi și atunci când apariția acestui proces este determinată sau doar stimulată de către o altă persoană (părinte, prieten, profesor). Important este ca, odată declanșat, el să fie menținut pentru că a devenit o nevoie interioară a individului, iar perpetuarea și dezvoltarea lui să se facă prin propriile eforturi. Persoana care se educă ia singură deciziile necesare organizării și desfășurării activității educative, își monitorizează și controlează activitatea. După ce a fost declanșat, procesul de autoeducație se poate menține, se poate diminua ori, preferabil, își poate spori intensitatea.

Ideal ar fi ca autoeducația să-și facă apariția încă de la vârsta adolescenței, iar la aceasta poate contribui și educația formală, clasică. Este o vârstă la care individul dispune de dezvoltarea intelectuală, morală și afectiv-volitivă pentru a susține un asemenea proces², iar cu cât procesul este început mai devreme, cu atât mai bine. Înafară de aceasta, putem menționa, ca un avantaj în plus, faptul că atunci se aproprie și momentul în care adolescentul va trebui să se hotărască pentru drumul pe care-l va urma în viață.

Relația dintre autoeducație și *hetero-educație* (educația declanșată, susținută și controlată de alții) este una de complementaritate. O educație eficientă are drept unul dintre efecte intensificarea procesului autoeducației. Se poate ca individul să includă în însăși procesul său de autoeducație educația formală (componentă a hetero-educației), astfel încât această componentă a vieții, atât de neplăcută multora dintre elevi, poate ajunge să fie dorită din toate punctele de vedere de către individ³.

Pentru că o bună parte a sferei noțiunii de hetero-educație o reprezintă educația formală, este evident că odată cu finalizarea nivelelor de învățământ superior (licență, master, doctorat) ea își va pierde mult din intensitate, acest lucru fiind valabil în cele mai multe dintre cazuri. Ori, autoeducația, pentru că depinde numai de voința proprie, nu are nevoie de cadre formale, instituționalizate (care presupun, până la urmă, și anumite costuri materiale) și este clar că ea poate să nu fie afectată deloc de diminuarea procesului de hetero-educație. Ideal ar fi ca procesul de autoeducație să fie cel puțin la fel de intens și de complex precum cel de hetero-educație⁴.

¹ Miron Ionescu, *Instrucție și educație. Paradigme educaționale moderne*, ed. a IV-a, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2011, p. 401.

² Andrei Barna, *Autoeducația. Probleme teoretice și metodologice*, Editura didactică și pedagogică R.A., București, 1995, p. 46.

³ Miron Ionescu, op. cit., p. 402.

⁴ Miron Ionescu, op. cit., p. 401.

Autoeducația, la fel ca educația, are două direcții principale: *autoinformarea* și *autoformarea*. Prima componentă reprezintă acumularea de informații și de cunoștințe, organizarea și structurarea lor, reprezentând latura cantitativă a autoeducației. A doua componentă reprezintă crearea de capacități, deprinderi, obișnuințe, aptitudini practice, datorită valorificării laturii informative. Este latura calitativă a autoeducației. Aici pot interveni consilieri, sfătuitori, îndrumători, mediatori, care nu vor face procesul de autoformare mai puțin determinat din interior.

Capacitatea de autoeducare este puternic corelată cu *autocunoașterea*, care presupune autoobservare, autoanaliză, autoevaluare, autocritică, autoplanificare, etc. Toate aceste activități psihice se știe că demarează încă din timpul adolescenței. Tânărul devine conștient de sine nu doar ca individ, dar și ca membru al unei societăți. Prin însuflarea în elev a dorinței de autoeducare vom grăbi și procesul formării unei imagini cât mai obiective asupra sinelui, asupra aptitudinilor proprii, dar și asupra limitărilor⁵. Autocunoașterea este ușurată și de faptul că în cadrul vârstei despre care discutăm au loc transformări calitative în gândire: dezvoltarea judecății ipotetice deductive, a capacității de analiză, de interpretare⁶.

O *voință puternică* este indispensabilă pentru acest proces, laturi ale ei fiind: perseverența și fermitatea în urmărirea scopurilor, capacitatea de a lua hotărâri și de a le transpune în viață, autocontrolul etc.⁷ Ambiția și aspirațiile înalte merg mână în mână cu exercitarea voinței, iar mai toți adolescenții visează să ajungă „cineva”. Rațiunea fiind cea mai în măsură să decidă asupra celui mai propice drum de urmat, se poate spune că ceea ce numim în general „om cu voință” este un om care a reușit să-și subordoneze, prin voință, actele rațiunii.

Pentru adolescent, autocunoașterea are un rol fundamental prin descoperirea propriilor defecte, pe care prin voință persoana va încerca să și le corecteze. Grijă pentru propriul caracter și pentru propria conduită, ce ar trebui să o facem metodică și sistematică, sporește la această vârstă și odată cu ea încercarea de automodelare. Datorită acestei aplecări constante asupra propriei perfecționări, insuccesele sunt valorificate pozitiv, ca noi direcții de corectare și dezvoltare descoperite de tânăr⁸.

Andrei Barna⁹ a realizat un tablou comparativ al rolului pe care autoeducația îl are pentru preadolescenți și cel pe care îl are pentru adolescenți, arătând clar că efectele sunt mai puternice în cel de-al doilea caz. La adolescenți procesul de autoeducație ia adesea naștere datorită unor meditații. Însă, spre deosebire de preadolescenți, care doar visează la ceea ce ar vrea să devină, adolescenții chiar acționează. Se orientează nu ca preadolescentul, doar asupra rezolvării unor probleme imediate, ci dorește atât să-și potențeze calitățile, cât și să-și diminueze sau să-și elimine defectele.

Motivația adolescentului provine atât din grija pentru sine, cât și din grija pentru societate. Mai mult, la adolescent autoeducația dă rezultate în toate domeniile: moral, intelectual, etc. Adolescentul utilizează o gamă largă de metode și procedee specifice vârstei (autoanaliza, reflecția, autoconvingerea, etc.), cât și altele învățate în vârstele anterioare (autoexersarea, exemplul, autodezaprobară, deviza, etc.), însă dezvoltate și revalorificate. Cel ce dorește a se autoeduca se folosește pentru aceasta atât de educația formală, de cea informală cât și de cea neformală. Cea formală este valorificată în direcțiile sistematice și organizate pe care ea le oferă, în cadrul instituțiilor școlare. Cea informală presupune că autoeducatul utilizează toate ocaziile pe care viața cotidiană i le pune la dispoziție și își adaptează metodele de autodezvoltare în funcție de cazul concret. Cea neformală este valorificată prin frecventarea cât mai deasă a instituțiilor extrașcolare care pot oferi autodezvoltare, în diferite domenii.

Autoformarea pe plan fizic (care era obiect al autoeducației încă din preadolescență) se manifestă printr-un regim propriu de exerciții fizice. Se pot forma pasiuni pentru diferite spor-

⁵ *Ibidem.*, p. 402; Andrei Barna, *Autocunoașterea și rolul ei în procesul educațional*, în *Educația în mileniul III*, Editura Fundației Universitare „Dunărea de Jos” Galați, 2004, p. 9, tabel nr. 1.

⁶ Andrei Barna, *Autoeducația [...]*, p. 46.

⁷ Ion Albulescu, *Morală și educație*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2008, p. 98.

⁸ Andrei Barna, *Autoeducația [...]*, p. 47.

⁹ *Ibidem.*, pp. 47-48.

turi, iar acum acestea sunt urmărite cu tenacitatea specifică vârstei. Autoformarea pe plan intelectual presupune: dorința de a-și însuși procedee raționale de învățare, de a-și forma o gândire logică, diverse operații intelectuale, crearea unei concepții proprii despre lume, etc. În ceea ce privește autoformarea profesională, ea se caracterizează prin disciplina pe care adolescentul și-o impune muncii și prin aspectul organizat, sistematic, al acesteia.

În formarea de sine morală se includ: stăpânirea sentimentelor și a trăirilor emoționale, dezvoltarea autodisciplinii, lupta cu înclinații negative, precum lenea sau superficialitatea. Nu lipsește nici autoformarea estetică: constituirea atitudinii estetice (gustul, judecata, idealul, sentimentele, convingerile estetice), atenția acordată înfățișării exterioare, iar, deși pe fete acest aspect le caracteriza și înainte, se observă o intensificare a acesteia și la băieți. Fetele manifestă acum o înclinație pentru modă, machiaj sau podoabe și, ceea ce este mai important pentru educația estetică, pe îmbinarea lor armonioasă. Uneori, la băieți cât și la fete, se observă tendința de a ieși din comun, de a frapa prin vestimentație, coafură, etc.

Procesul de autoeducație nu își pierde specificitatea dacă în cursul lui intervin și alte persoane. Astfel, intervenția cu tact a profesorului, părintelui, comandantului, instructorului, antrenorului, etc. poate reorienta și redresa acest proces și îl poate revigora, dacă, de exemplu, adolescentul se afla într-o stare de decepție sau depresie.

În concluzie, autoeducația își arată cu adevărat natura și posibilitățile în timpul adolescenței. Nu mai este vorba, ca în trecut, despre o autodezvoltare într-un aspect restrâns al personalității, ci despre o încercare de reconstruire a întregii personalități. De asemenea, motivațiile nu mai sunt temporare și provocate din exterior, ci provin din caracterul format în parte al adolescentului, fiind mai stabile. Deși Andrei Barna (specialist în auto-educație) declara că „vârsta autoeducației, în adevăratul sens al cuvântului, este adolescența”¹⁰, ea doar începe în adolescență, căci de abia atunci când omul a devenit adult (după vârsta de 25 de ani) se atinge maturitatea (apogeul) în toate laturile personalității, deci și în autoeducație.

¹⁰ Andrei Barna, *Autoeducația [...]*, p. 49.

Bibliografie:

- Albulescu, Ion, *Morală și educație*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2008.
- Barna, Andrei, *Autoeducația. Probleme teoretice și metodologice*, Editura didactică și pedagogică R.A., București, 1995.
- Barna, Andrei, *Autocunoașterea și rolul ei în procesul educațional*, în *Educația în mileniul III*, Editura Fundației Universitare „Dunărea de Jos” Galați, 2004, pp. 7-16.
- Ionescu, Miron, *Instrucție și educație. Paradigme educaționale moderne*, ed. a IV-a, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2011.